

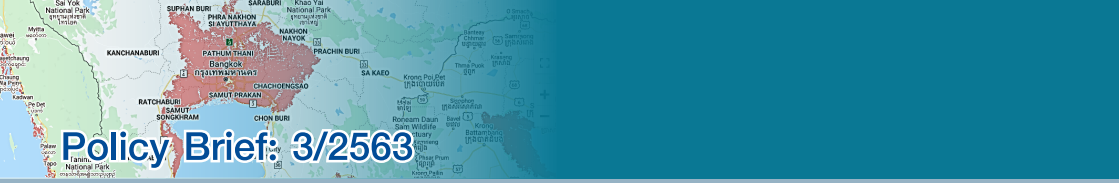
โอกาสของไทยกับการฟื้นฟวนของน้ำในแม่น้ำโขง

พันโท อ่างชัย หนูนภักดี
นางสาวนิตยา งานไว

บทสรุปผู้บริหาร

ปัจจุบันสถานการณ์น้ำในแม่น้ำโขงเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่งสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น ปริมาณฝนที่ตกลงมามากกว่าเกณฑ์ปกติ รวมถึงปัจจัยจากเขื่อนทั้งของจีนและ สปป.ลาว ทำให้ ระดับน้ำในแม่น้ำโขงเกิดความผิดปกติ มีความผันผวนขึ้น-ลงอย่างไม่เป็นธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อตามมาอย่างมากมาย ทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันปัญหาของแม่น้ำโขงไม่ได้เป็นปัญหาในระดับภูมิภาคเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่ประเทศมหาอำนาจให้ความสำคัญ โดยเฉพาะสหรัฐฯ เนื่องจากมีบริษัทของสหรัฐฯ กว่า 1,000 บริษัทเข้ามาลงทุนในประเทศแม่น้ำโขง ทั้ง 5 ประเทศ ดังนั้นแม่น้ำโขงจึงมีความสำคัญต่อสหรัฐฯ เป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นท่ามกลางปัญหาและผลกระทบจากความผันผวนของระดับน้ำในแม่น้ำโขง ไทยควรจัดตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างบทบาทของไทยในกลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และการคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก รวมทั้งดำเนินการโดยนำกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลในทุกๆ ประเด็นร่วมกัน การจัดกิจกรรมที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาาร่วมกัน และการส่งเสริมบทบาทขององค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ (Non-governmental Organization: NGO) ภาคประชาสังคม และประชาชน เป็นต้น เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนต่อไป

1. สถานการณ์

แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำที่ยาวที่สุดอันดับ 12 ของโลก และเป็นหนึ่งในแม่น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดของโลก แม่น้ำโขงมีต้นกำเนิดอยู่ในที่ราบสูงทิเบตและไหลลงสู่ทะเลที่ประเทศเวียดนาม รวมความยาวทั้งหมดกว่า 4,350 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่รับน้ำในลุ่มน้ำ 795,000 ตารางกิโลเมตร หรือ 496.875 ล้านไร่ และเป็นที่อยู่อาศัยของพันธุ์ปลาอย่างน้อย 1,100 ชนิด¹ หล่อเลี้ยงประชาชนหลายล้านคนใน 6 ประเทศ ทั้งจีน เวียดนาม ไทย ลาว เขมร และเวียดนาม² อย่างไรก็ตามในปัจจุบันแม่น้ำโขงเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่งจากรายงานของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ระบุว่าปัจจัยที่ทำให้ระดับน้ำโขงลดลงมากในรอบหลายปีที่ผ่านมาเกิดจาก 3 ปัจจัยหลัก คือ 1. ปริมาณฝนที่ตกลงมามีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ปกติทั้งที่ประเทศจีน สปป.ลาว และไทย 2. เขื่อนจิ่งหงของจีนปรับลดการระบายน้ำ ซึ่งกระทรวงทรัพยากรน้ำของจีนได้มีหนังสือแจ้งอย่างเป็นทางการ ในการแจ้งเปลี่ยนแปลงการระบายน้ำจากเขื่อนจิ่งหง และปัจจัยที่ 3 คือ การทดสอบเครื่องกำเนิดไฟฟ้าของเขื่อนไซยะบุรีของสปป.ลาว ซึ่งเป็นเขื่อนทดน้ำทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำโขงสูงขึ้นและลดลงอย่างรวดเร็ว³

สถานการณ์น้ำแม่น้ำโขง
ข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม 62

สถานี	เทียบจากเดือน (มตส)	เทียบระดับเดิม (มตส)	แนวโน้มระดับน้ำ
จังหวัด	ลดลง 0.23	ต่ำกว่า 13.6	-
หลวงพระบาง	เพิ่มขึ้น 0.21	ต่ำกว่า 11.59	ทรงตัว
เชียงแสน	ลดลง 0.10	ต่ำกว่า 10.59	ทรงตัว
เชียงคาน	ลดลง 0.41	ต่ำกว่า 11.96	ทรงตัว
หนองคาย	เพิ่มขึ้น 0.11	ต่ำกว่า 13.51	เพิ่มขึ้น
นครพนม	เพิ่มขึ้น 0.33	ต่ำกว่า 10.01	ลดลง
มุกดาหาร	เพิ่มขึ้น 0.18	ต่ำกว่า 9.94	ทรงตัว
โขงเจียม	เพิ่มขึ้น 0.06	ต่ำกว่า 11.34	ทรงตัว

สถานการณ์น้ำ : ภาวะปกติ น้ำท่าอยู่ในเกณฑ์น้อย

www.onwr.go.th

ภาพที่ 1 สถานการณ์น้ำในแม่น้ำโขง

จากปัจจัยดังกล่าวทำให้ระดับน้ำในแม่น้ำโขงเกิดความผิดปกติ มีความผันผวนขึ้น-ลงอย่างไม่เป็นธรรมชาติ⁴ ส่งผลกระทบตามมาอย่างมากมาย ทั้งด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น พื้นที่ทำเกษตรริมฝั่งแม่น้ำโขงเสียหาย น้ำโขงเอ่อล้นท่วมพื้นที่เกษตรริมโขงของชาวบ้านอย่างฉับพลัน นอกจากนี้ปัญหาความผันผวนของแม่น้ำโขงยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ทำให้ปลาบางชนิดในแม่น้ำโขงสูญพันธุ์ไป ทำให้ชาว

ประมงริมโขงต้องหยุดหาปลาและประกอบอาชีพอื่นแทน

ภาพที่ 2 จำนวนบริษัทของสหรัฐฯ ที่เข้ามาลงทุนในประเทศลุ่มแม่น้ำโขง⁷

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาของแม่น้ำโขงไม่ได้เป็นปัญหาในระดับภูมิภาคเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่ประเทศมหาอำนาจให้ความสำคัญ และเป็นพื้นที่แข่งขันทางอำนาจแห่งใหม่อย่างเปิดเผยระหว่างสองมหาอำนาจ คือ จีนและสหรัฐฯ⁷ การที่สหรัฐฯ เข้ามาในภูมิภาคนี้เนื่องจากมีบริษัทของสหรัฐฯ กว่า 1,000 บริษัทเข้ามาลงทุนในประเทศแม่น้ำโขงทั้ง 5 ประเทศ⁶

ดังนั้นแม่น้ำโขงจึงมีความสำคัญต่อสหรัฐฯ เป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นท่ามกลางปัญหาและผลกระทบจากความผันผวนของระดับน้ำในแม่น้ำโขง อาจมีหนทางหรือวิธีการให้ไทยแสวงหาและสร้างโอกาสจากปัญหาและผลกระทบดังกล่าว ดังนั้นจึงนำมาสู่คำถามที่ว่าประเทศไทยจะสามารถสร้างโอกาสจากปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร

ภาพที่ 3 ความแห้งแล้งของแม่น้ำโขง

2. กระบวนการค้นหาคำตอบ

2.1 กำหนดเป้าหมาย (Goal) ในการสร้างโอกาส

จากสถานการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าระดับน้ำของแม่น้ำโขงมีความเกี่ยวข้องกับประเทศที่แม่น้ำโขงไหลผ่าน ดังนั้นในการกำหนดเป้าหมายจึงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงได้กำหนดแนวทางเพื่อแสวงหาโอกาสและจัดทำข้อเสนอเพื่อที่จะเป็นประโยชน์ให้กับประเทศไทยได้ดังนี้

“การสร้างโอกาสและความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและกลุ่มประเทศอาเซียนผ่านกรอบความร่วมมือและกลไกที่มีอยู่ เพื่อแก้ไขปัญหาความผันผวนของระดับน้ำในแม่น้ำโขง”

2.2 วิเคราะห์ปัญหาและพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

วิเคราะห์ปัญหา

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อแม่น้ำโขงทั้งในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความมั่นคง

ความมั่นคงทางพลังงาน เนื่องจากไทยพลังงานไฟฟ้าส่วนใหญ่ไทยจะยังคงซื้อจาก สปป.ลาว เป็นหลัก โดยในปี 2562 ไทยรับซื้อไฟฟ้าจาก สปป.ลาว ตามสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างกัน จำนวน 3 โครงการ ได้แก่ 1. โครงการไชยะบุรี จำนวน 1,220 เมกะวัตต์ 2. โครงการ น้ำเญียบ 1 จำนวน 269 เมกะวัตต์ และ 3. โครงการเขเปียน-เซินน้ำน้อย 345 เมกะวัตต์ และในอนาคตไทยจะยังคงซื้อไฟฟ้าจาก สปป.ลาว เป็นหลัก เนื่องจากไฟฟ้าพลังน้ำ มีต้นทุนการผลิตไฟฟ้าถูกเพียง กว่า 2 บาทต่อหน่วย และปัจจุบันมีเพียงกรอรับซื้อไฟฟ้าจาก สปป.ลาวเท่านั้น³ ซึ่งการผันผวนของแม่น้ำโขงอาจจะส่งผลกระทบต่อการผลิตพลังงานไฟฟ้า ซึ่งอาจทำให้ความมั่นคงทางพลังงานไฟฟ้าของไทยเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ความมั่นคงทางอาหาร เนื่องจากบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงเป็นที่อยู่อาศัยของปลาจำนวนมากหลากหลายสายพันธุ์ ปลาในลุ่มแม่น้ำโขงส่วนใหญ่มักเป็นปลาอพยพที่อาศัยระดับน้ำในช่วงฝนตกเป็นตัวบ่งชี้ให้วางไข่ ซึ่งจากระดับน้ำที่มีความผันผวนทำให้การขยายพันธุ์ของปลาหลากหลายสายพันธุ์ เปลี่ยนแปลงไปและกระทบต่ออาชีพประมงและเกษตรกรรม รวมทั้งกิจกรรมอื่นๆ ของชุมชนริมน้ำที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขง ซึ่งส่งผลต่อ

การเข้าถึงอาหารของประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยและประกอบอาชีพอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำโขง⁹
ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตคนหาปลาเบื้องต้น¹⁰

ปัจจัยสำคัญ	การเปลี่ยนแปลง	ผลกระทบ
ปริมาณปลา	น้อยลง	***
ราคาปลา	สูงขึ้น	*
วิธีการจับปลา	ทันสมัย	*
อาชีพ	ประกอบอาชีพเสริม	***
วิถีชีวิต	เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี	***
สภาพแวดล้อม	ปลาแม่น้ำโขงสูญพันธุ์	***

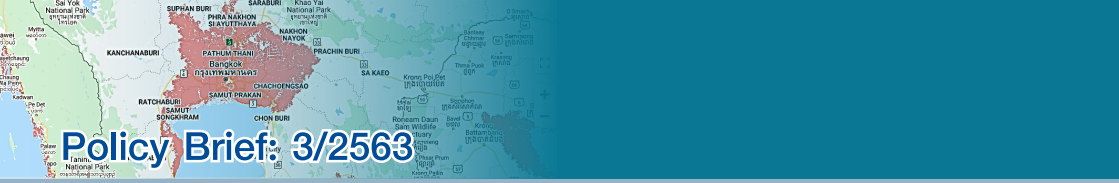
หมายเหตุ: แสดงระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตคนหาปลาเบื้องต้น
สำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2558

- “***” หมายถึง ระดับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตคนหาปลาสูงมาก
- “**” หมายถึง ระดับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตคนหาปลาปานกลาง
- “*” หมายถึง ระดับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตคนหาปลาต่ำมาก

อาชญากรรมข้ามชาติ การที่แม่น้ำโขงผันผวนจนเกิดความแห้งแล้ง ทำให้เกิด
ช่องทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถก่ออาชญากรรมได้ง่ายขึ้น เช่น การลักลอบ
ค้ายาเสพติด ขนส่งยาเสพติดข้ามแดน รวมถึงอาชญากรรมด้านสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
การลักลอบค้าสินค้าสิ่งผิดกฎหมาย และการค้ามนุษย์ เป็นต้น

เศรษฐกิจ

แม่น้ำโขงถือได้ว่าเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ไม่ว่าจะเป็นด้าน
เกษตรกรรม ด้านการประมง ด้านอุตสาหกรรม ตลอดจนการผลิตกระแสไฟฟ้า
โดยเฉพาะการทำประมงในแม่น้ำโขงก็มีมูลค่าสูงถึง 17,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี
ดังนั้น ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยเฉพาะความผันผวนของกระแสน้ำย่อมส่งผลกระทบต่อ
ต่อเศรษฐกิจของประเทศและภูมิภาคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากอาจจะเกิดปัญหา
การขาดแคลนน้ำจืดเพื่อใช้ในการเกษตรและปัญหาน้ำเค็มไหลเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูก

Policy Brief: 3/2563

ส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในหลายประเทศลดลง และหากอาหารมีราคาสูงขึ้น จะส่งผลกระทบต่ออัตราค่าครองชีพและค่าจ้างแรงงานอีกด้วย¹¹

สังคมและวัฒนธรรม

แม่น้ำโขงมีความสำคัญทางจิตวิญญาณ ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ ที่สำคัญ ดังนั้นการผันผวนของแม่น้ำโขง ส่งผลให้สังคมและวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากอาจทำให้วัฒนธรรมและประเพณีบางอย่างอาจสูญหายไป เช่น ประเพณีแข่งเรือ รวมถึงพิธีกรรมที่ชุมชนได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตลอดสองฝั่งแม่น้ำโขง สะท้อนว่าแม่น้ำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของผู้คน

สิ่งแวดล้อม

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ระดับน้ำโขงลดลงอย่างรวดเร็ว มีความผันผวนผิดธรรมชาติ ทำให้แม่น้ำโขงเปลี่ยนสีจากการลดลงของตะกอนแม่น้ำ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศแม่น้ำโขงอย่างรุนแรง จนนำไปสู่การสูญพันธุ์ของปลาและสัตว์น้ำแม่น้ำโขงหลายสายพันธุ์

นอกจากนี้ระดับน้ำในแม่น้ำโขงที่ผันผวนและการไหลของน้ำเปลี่ยนแปลงไป มีผลกระทบโดยตรงต่อสาหร่ายน้ำจืด เนื่องจากสาหร่ายต้องการน้ำสะอาดและไหลอย่างสม่ำเสมอ¹²

พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ

1. พื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงตอนล่าง ตั้งแต่มณฑลยูนนานในประเทศจีนไหลผ่านประเทศต่างๆ ได้แก่ เมียนมา ไทย สปป.ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ก่อนลงสู่ปากอ่าวทะเลจีนใต้
2. พื้นที่แม่น้ำโขงที่เป็นเส้นเขตแดนกั้นระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนแรกอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ระยะทางประมาณ 85 กิโลเมตร และตอนที่ 2 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่จังหวัดเลยถึงจังหวัดอุบลราชธานี ระยะทางประมาณ 832 กิโลเมตร รวมระยะทางทั้งสิ้น 917 กิโลเมตร¹³

2.3 หน่วยงานหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความมั่นคงทางพลังงาน มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ หน่วยงานภายในประเทศ คือ กระทรวงพลังงาน เป็นผู้รับผิดชอบหลัก และหน่วยงานสนับสนุน เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมเจ้าท่า สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ หน่วยงานระดับภูมิภาค เช่น

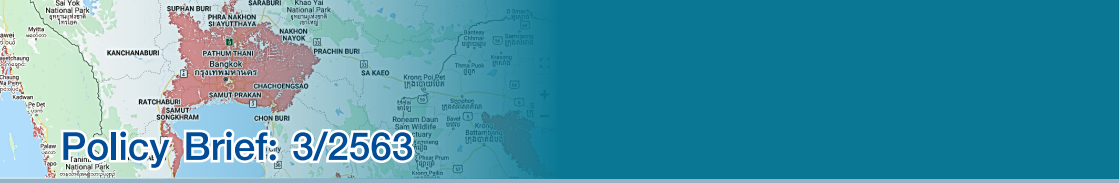
คณะกรรมการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission: MRC) กรอบความร่วมมือ
แม่โขง - ล้านช้าง (Mekong - Lancang Cooperation: MLC) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ
มือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong
Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจใน
อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub Region: GMS)

ความมั่นคงทางอาหาร มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ดังนี้
หน่วยงานภายในประเทศ คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้รับผิดชอบหลัก และ
หน่วยงานสนับสนุน เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กรมประมง
หน่วยงานระดับภูมิภาค เช่น คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission:
MRC) กรอบความร่วมมือแม่โขง - ล้านช้าง (Mekong - Lancang Cooperation:
MLC) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub
region: GMS) กรอบข้อริเริ่มลุ่มน้ำโขงตอนล่าง (Lower Mekong Initiative: LMI)

อาชญากรรมข้ามชาติ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ดังนี้
หน่วยงานภายในประเทศ คือ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม รวมถึง
กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก และกองทัพเรือ เป็นผู้รับผิดชอบหลัก และ
หน่วยงานสนับสนุน เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานระดับ
ภูมิภาค เช่น คณะกรรมการร่วมมีอรัรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไป
(General Border Committee: GBC) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค
ลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub region: GMS) ข้อตกลงเพื่อความเข้าใจร่วมกัน
แห่งแม่น้ำโขง (Mekong Memorandum of Understanding) กรอบข้อริเริ่ม
ลุ่มน้ำโขงตอนล่าง (Lower Mekong Initiative: LMI)

เศรษฐกิจ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ หน่วยงานภายใน
ประเทศ คือ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการคลัง เป็นผู้รับผิดชอบหลัก เป็น
หน่วยงานหลัก และหน่วยงานหน่วยงานสนับสนุน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและ
นวัตกรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หน่วยงานระดับภูมิภาค เช่น คณะ
กรรมาธิการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission: MRC) กรอบความร่วมมือ
แม่โขง - ล้านช้าง (Mekong - Lancang Cooperation: MLC) ความร่วมมือทาง

เศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub region: GMS) ครอบคลุม
ริเริ่มลุ่มน้ำโขงตอนล่าง (Lower Mekong Initiative: LMI)

สังคมและวัฒนธรรม มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ หน่วยงาน
ภายในประเทศ คือ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นผู้รับผิดชอบหลัก และหน่วยงานหน่วยงาน
สนับสนุน เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและ
นวัตกรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หน่วยงานระดับภูมิภาค เช่น ยุทธศาสตร์
ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-
Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ครอบคลุมความร่วมมือโขง
- ล้านช้าง (Mekong - Lancang Cooperation: MLC) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจใน
อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub Region: GMS) ครอบคลุมริเริ่มลุ่มน้ำ
โขงตอนล่าง (Lower Mekong Initiative: LMI)

สิ่งแวดล้อม มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ดังนี้ หน่วยงานภายใน
ประเทศ คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้รับผิดชอบหลัก และ
หน่วยงานหน่วยงานสนับสนุน เช่น กระทรวงพลังงาน กระทรวงการต่างประเทศ
กรมเจ้าท่า สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ หน่วยงานระดับภูมิภาค เช่น
คณะกรรมการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission: MRC) ครอบคลุมร่วมมือ
แม่โขง - ล้านช้าง (Mekong - Lancang Cooperation: MLC) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือ
มือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong
Economic Cooperation Strategy: ACMECS) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจใน
อนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub Region: GMS) ครอบคลุมริเริ่มลุ่มน้ำ
โขงตอนล่าง (Lower Mekong Initiative: LMI)

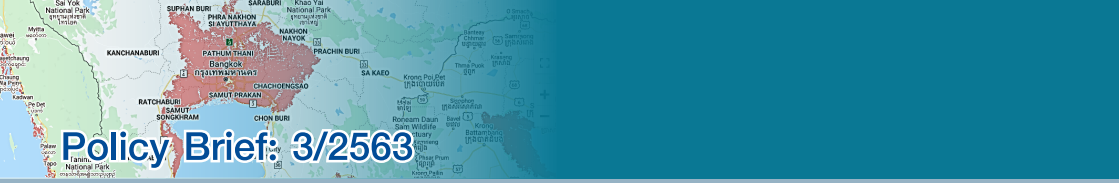
2.4 การกำหนดแนวทางการสร้างโอกาสของไทย

1. การเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนข้อมูลในทุกๆ ประเด็นร่วมกัน อาทิ สถานการณ์น้ำแล้งในภูมิภาค และการพยากรณ์ฝนและอุทกวิทยา การจัดการทรัพยากรน้ำ การปล่อยน้ำจากเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ ปริมาณน้ำฝน ผ่านกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ เช่น กรอบความร่วมมือเมโขง-ล้านช้าง (Mekong-Lancang Cooperation) กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกันในภูมิภาค รวมถึงเพื่อลดข้อพิพาทระหว่างประเทศที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยมุ่งเน้นกิจกรรมที่เป็นทางการ เช่น การจัดประชุมรัฐมนตรีอาเซียน ความร่วมมือในด้านการแลกเปลี่ยนบุคลากร และกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การเล่นเกม เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ตลอดจนเพื่อทบทวนและปรับปรุงการดำเนินการภายใต้กรอบความร่วมมือฯ แลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ต่อทิศทางการร่วมมือในอนาคต และหารือสถานการณ์ในภูมิภาค

3. การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาร่วมกัน ไทยควรมีบทบาทในการสร้างความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาร่วมกันกับประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง รวมถึงประเทศอื่นๆ ทั้งในด้านสาธารณสุข ความเชื่อมโยง การศึกษา สิ่งแวดล้อมและน้ำ การเกษตร และความมั่นคงทางอาหาร และความมั่นคงทางพลังงาน เพื่อให้ประชาชนของประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเกิดการพัฒนายั่งยืนในลุ่มน้ำเมโขง

4. ส่งเสริมบทบาทขององค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ (Non-governmental Organization: NGO) ภาคประชาสังคม และประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาแม่น้ำโขงในระดับภูมิภาคเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยในการสร้างสมดุลและรักษาความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคและประเทศอื่นๆ

3. การสื่อสาร

1. เน้นการสื่อสารปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับประเทศในภูมิภาคและประเทศอื่นๆ ที่มีบทบาทในกลุ่มแม่น้ำโขง ผ่านกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ โดยเฉพาะการสื่อสารโดยตรงผ่านเวทีประชุมความร่วมมือต่างๆ เพื่อหาทางออกร่วมกัน ภายใต้ผลประโยชน์ร่วมของทุกประเทศ

2. การสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจ และความตระหนักรู้ โดยภาครัฐต้องมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของภาครัฐและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแม่น้ำโขงทั้งทางตรงและทางอ้อม

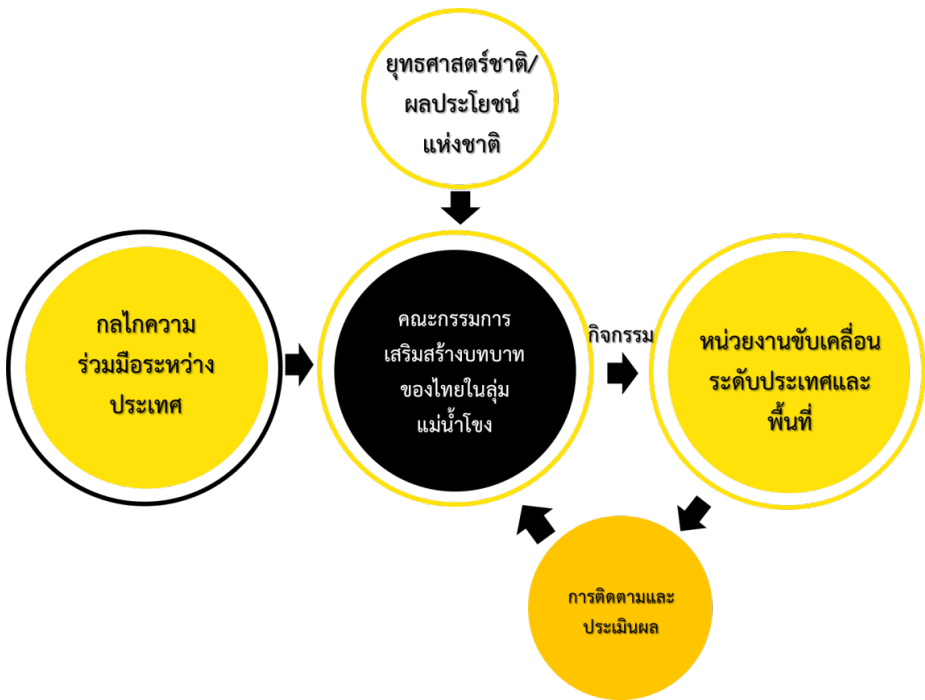
3. จัดทำช่องทางในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยการกำหนดช่องทางในการที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ในรูปแบบการส่งผ่านข้อมูลด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายสังคมออนไลน์ ให้สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับประชาชนและประเทศในภูมิภาคและประเทศอื่นๆ ที่มีบทบาทในกลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศสมาชิกในการที่จะรับทราบข้อมูลข่าวสารและถ่ายทอดสู่ประชาชนให้ได้รับข้อมูลข่าวสารรวดเร็วยิ่งขึ้น

แนวทางการสร้างโอกาสของไทย

จากเป้าหมายการสร้างโอกาสของไทยที่ได้กำหนดไว้ คือ “การสร้างโอกาสและความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและกลุ่มประเทศอาเซียนผ่านกรอบความร่วมมือและกลไกที่มีอยู่ เพื่อแก้ไขปัญหาความผันผวนของระดับน้ำในแม่น้ำโขง” และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ไทยควรจัดตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างบทบาทของไทยในกลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยคำนึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก ซึ่งดำเนินการโดยผ่านกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลในทุกๆ ประเด็นร่วมกัน การจัดกิจกรรม

ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาาร่วมกัน และการส่งเสริมบทบาทขององค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ (Non-governmental Organization: NGO) ภาคประชาสังคม และประชาชน เป็นต้น เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนต่อไป จากนั้นทำการติดตามและประเมินผลกิจกรรมเพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรมให้เหมาะสมต่อไปในอนาคต ดังตัวแบบ (Model) โอกาสของไทยกับการผันผวนของน้ำในแม่น้ำโขง

ตัวแบบ (Model) โอกาสของไทยกับการผันผวนของน้ำในแม่น้ำโขง

อ้างอิง

- ¹ เบนาร์นิวส์. (2020). การสร้างเขื่อนในแม่น้ำโขงและภูมิภาคแปซิฟิกกระทบชาวบ้านหนักหน่วง, 16 เมษายน 2563. <https://www.benarnews.org/thai/slideshow/river-drought-02192020140227.html>
- ² สมาคมน้ำเพื่อชีวิต. (2020). เขื่อนในแม่น้ำโขงตอนบน, 16 เมษายน 2563. http://www.livingriversiam.org/4river-tran/4mk/_sub-th-upper-dam.html
- ³ สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน). (2020). วิกฤตน้ำโขง! ไทยส่งหนังสือด่วนถึง สปป.ลาวชะลอทดสอบเขื่อนไซยะบุรี, 16 เมษายน 2563. <http://gmos.gistda.or.th/?p=6028>
- ⁴ ไทยพีบีเอส. (2562). “เขื่อนจีน” ตัวแปรสำคัญทำแม่น้ำโขงผันผวน, 16 เมษายน 2563. <https://news.thaipbs.or.th/content/281854>
- ⁵ กรุงเทพธุรกิจ. (2563). แม่น้ำโขงที่ผันผวน และกลไกรับวิกฤต, 10 พฤษภาคม 2563. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/845768>
- ⁶ Stimson. (2020). *Matters for the Mekong* America Matters for the Mekong, 10 พฤษภาคม 2563. <https://www.stimson.org/wp-content/uploads/2020/04/MekongMatters-2020-FINAL-lowres.pdf>
- ⁷ Stimson. (2020). *Matters for the Mekong* America Matters for the Mekong, 10 พฤษภาคม 2563. <https://www.stimson.org/wp-content/uploads/2020/04/MekongMatters-2020-FINAL-lowres.pdf>
- ⁸ ศูนย์ข่าวพลังงาน. (2019). กฟผ.เตรียมรับซื้อไฟจากสปป.ลาว2โครงการ 1,489 เมกะวัตต์ในปีนี้, 20 พฤษภาคม 2563. <https://www.energynewscenter.com/%E0%B8%81%E0%B8%9F%E0%B8%9C-%E0%B9%80%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%8B%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%AA/>
- ⁹ ไทยพับลิก้า. (2014). ภัยคุกคามระบบนิเวศแม่น้ำโขง ผลกระทบจากโครงการเขื่อนตอนบนในประเทศจีน, 20 พฤษภาคม 2563. <https://thaipublica.org/2014/04/threats-to-rivers/>
- ¹⁰ โครงการจัดตั้งสำนักงานเศรษฐกิจชายแดนและโลจิสติกส์. (ม.ป.ป.). แม่น้ำโขงกับการพัฒนาของระบบทุนนิยม, 22 มิถุนายน 2563. <http://rs.mfu.ac.th/obels/?p=1286>
- ¹¹ Working to sustain the natural world for the benefit of people and nature. (2016). *WWF ระบุ เศรษฐกิจไทยกำลังเผชิญความเสี่ยงจากการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง*, 22 มิถุนายน 2563. <https://www.wwf.or.th/?284191/ThaiEconomyatRiskfromDevelopment>
- ¹² ไทยพีบีเอส. (2553). ผลกระทบจากเขื่อนกั้นแม่น้ำโขงในจีน, 22 มิถุนายน 2563. <https://news.thaipbs.or.th/content/216217>
- ¹³ กองบัญชาการ หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง. (ม.ป.ป.). แม่น้ำโขง, 22 มิถุนายน 2563. <http://www.mrunavy.net/mru/index.php/2013-11-29-10-59-56?id=18>